

AEROKLUB CELJE IN PRVI LETALSKI DAN V LEVCU

Letalstvo, ki je bilo pred prvo svetovno vojno še v povojjih, se je v dvajsetih letih izjemno hitro razvijalo. Izkušnje iz prve svetovne vojne, ko so jeklene ptice uporabljali za določanje položajev sovražnikov in pozneje tudi njihovo bombardiranje, so pokazale, da lahko letalstvo postane ne samo vojaško, ampak tudi poslovno zelo zanimivo. V Kraljevini SHS je bilo letalstvo v prvih povojnih letih domala v celoti v vojaških rokah. Toda že sredi dvajsetih let so poročila o razvoju letalstva, ki je bilo sprva še športna panoga, zbudila zanimanje zanj tudi med širšimi množicami. Že v letih 1927/28 so v Sloveniji ustanovili več aeroklubov, začeli so gojiti novo športno zvrst, ki je postajala vse zanimivejša tudi v prometu. Da bi pritegnili zanimanje med ljudmi, so začeli prirejati prve letalske mitinge. V tem pogledu se je Ljubljani in Mariboru, ki sta v slovenskem prostoru prevladovala, že leta 1928 pridružilo Celje.

Natančnega datuma ustanovitve Aerokluba Celje žal ne moremo določiti. Po nekaterih podatkih naj bi društvo ustanovili že decembra 1927. Toda resno so začeli delati šele poleti 1928, ko so na travniku v Levcu, nedaleč od današnjega športnega letališča, pripravili prvi letalski miting.

Že teden pred tem je bilo Celje prelepljeno z letaki in z vabili na edinstven dogodek. Tudi vojaška letala so vabila in vzbujala radovednost in zanimanje, ko so nekaj dni pred tem večkrat preletavala mesto in okolico, fotografirala pokrajino pod sabo in trosila reklamne letake. Pozivi niso bili zaman, saj se je v nedeljo, 20. avgusta 1928, v prelepem sončnem in toplem nedeljskem jutru proti Levcu vilo več kot 6.000 radovednežev iz Celja in okolice ter iz Spodnje Savinjske doline, ki so navdušeno spremljali celodnevni program in se proti večeru okrepljeni z novimi spoznanji zadovoljni vračali domov.

O letalskem mitingu v Levcu je obširno pisala tudi celjska Nova doba, ki pa je poleg laskavih pohval prirediteljem 'podelila' vrsto graj, predvsem zaradi netočne izvedbe programa, manjkalo pa je tudi nekaj napovedanih točk. O samem dogodku je zapisala: "Včeraj zjutraj ob 7.20 uri sta prispela iz Zagreba dva 'Brandenburga' in pristala na letališču. Ob 10. uri 36 minut je prispel iz Ljubljane avijon 'Ljubljana', ki je rabil za to pot 50 minut. Istočasno se je dvignil eden izmed 'Brandenburgov', krožil nad Žalcem in vrgel krasen venec na grob v Novem Sadu ponesrečenega pilota Ludvika A. Polaka. Na pokopališču je bila zbrana velika množica Žalčanov. Po vrnitvi 'Brandenburga' iz Žalca so se začeli pasajirski leti, ki so trajali do 13-ure. Teh letov so se udeležili razni Celjani in celo neke pogumne Celjanke, ki so hoteli videti Celje s ptičje perspektive. Vsi so vstopili v letalo precej korajžni - raznih opazk na to korajžo ne beležimo - ob pristanku je bilo pa par prav bledih obrazov, dasi so vsi zatrjevali, da je bilo 'frlenje' prav 'lušno'. Popoldne je zopet sledilo fotografiranje letališča in Celja iz letala, metanje eksercernih bomb in spuščanje raket z zastavami. Zadnje je bilo pač najlepše. Ob 4. uri 20 minut so prispeli iz Zagreba trije aeroplani tipa 'Potes XXV', ki so krožili Celjem in okolico nad eno uro. Izvajali so grupno letanje in defile. Komandant flotile je vrgel na letališče pismo, v katerem je izrazil pozdrave in obžalovanje, da ne more pristati radi premajhnega prostora. Med izvajanjem programa so bili prosti leti za imejitelje izžrebanih vstopnic..."

Kot se za takšne prireditve spodobi, so organizatorji dobro poskrbeli za dodatno ponudbo. Nova doba poroča, da so obiskovalci množično obiskovali šotor, kjer so stregli pijačo in jedačo.

Prvi letalski dan, ki je trajal do poznih popoldanskih ur, so organizatorji nato nadaljevali še na zakuski, ki so jo gostom v čast pripravili v Narodnem domu. Predsednik Aerokluba Celje g. Klobučar, predsednik oblastnega odbora za letalstvo g. Tominšek, celjski župan dr. Goričan in komandant mesta Celja so v svojih govorih vsi v en glas poudarjali pomen razvoja letalstva pri nas. Celjskega župana pa je doletela čast, da je vsem sodelujočim pilotom na mitingu podelil spominske medalje.

S tem dogodkoma se je razvoj 'aeronavtik' v Celju šele začel. Že naslednje leto (1929) je vojna komanda celjskemu Aeroklubu darovala trofejo iz prve svetovne vojne, letalski motor Daimler, da bi laže in hitreje začeli graditi svoje letalo. Tako sta brata Ropas (Ladislav in Dorko) že decembra istega leta načrtovala izdelavo svojega letala. Oba sta že imela nekaj izkušenj z letalstvom. Medtem ko se je Dorko že nekaj časa ukvarjal z izdelavo modelov lastnih in tujih konstrukcij, se je Ladislav na Dunaju s pomočjo pilota Zuzmana naučil leteti z motornim letalom, spoznaval pa je tudi osnove jadralnega letenja.

Čez dve leti (20. 7. 1931) je s travnika v Levcu poletelo prvo drsno letalo 'Celjan, ki je bilo narejeno po načrtih 'Zögling', priznane nemške družbe Ron-Rositten. Nad pionirskimi vzletmi 'Celjana' pa člani Aerokluba iz nam neznanih vzrokov niso bili pretirano navdušeni, zato je Ropas svoje letalo za nekaj let posodil mariborskim letalskim zanesenjacom. Boljši čas za celjsko 'aeronavtik' pa so nastopili po letu 1935, ko so dobili navdušenci v kletnih prostorih trgovske šole svojo delavnico, Mariborčani pa so jim vrnil 'Celjana'. Leta 1938 je bil v Celju drugi letalski miting. Privrženci letalstva so si lahko ogledali polete z motornimi in jadralnimi letali. Napredek letalstva v desetih letih je bil očiten, prav tako tudi organizacija kluba. Letalski miting je klubu navrgel precej denarja, zato so še istega leta lahko zgradili novo letalo in začeli sami usposabljeni svoj naraščaj. Nabavili so avto za vleko letal in opremili delavnico.

Žal pa je razvoj kluba prekinila nemška okupacija. Letala so bila uničena, klubski inventar pa poškodovan, če že ni bil ukraden. Novi časi za celjsko športno letalstvo so nastopili po osvoboditvi.

Branko Goropevšek: Stoletje v Celju (1900-2000)